

Ablak vagy vakablak?

A város és az egyetemek. Az egyetemek és a város. Kerékasztal-beszélgetésünk témájának nem csak azért választottuk, mert mostanában különösen aktuálisnak véljük. Évtizedek óta sokat vitatott ez a kapcsolat, s a viták mindig tele voltak illúziókkal, tévhitekkel, nagy nekibuzdulások és kiábrándultságok bizonygatásával, néha tényekkel, máskor ideákkal, előítéletekkel. A kapcsolat minden ünnepi beszédben — a város és az egyetem irányítóinak beszédeiben egyaránt — jónak mondatik, a mindennapokban viszont világosan érződik: koránt sincs itt minden rendben.

— Induljunk talán a gazdasági ügyektől — nyílt provokációval. Miért nem foglaltak állást a város tanácsi vezetői az őszi egyetemi mozgalmak idején arról, hogy egyetértenek-e a hallgatók és oktatók követelésével: több pénzt a felsőoktatásnak!?

MÜLLERNÉ: Hogy a felsőoktatásra fordítható összeg mélyen alatta van a szükségleteknek — azt a város vezetői évtizedek óta mindenféle hivatalos tárgyaláson nagy nyomatékkal jelezték, mind az egészségügyi, mind pedig a művelődésügyi minisztériumnak. Ez dokumentálható. Nagyon sokszor elmondtuk, hogy nem értünk egyet azzal az elképzeléssel, hogy szinte minden falunak felsőoktatási intézménye legyen, csak azért, mert a helyi hatalomnak akkor van tekintélye. Konkrét példákat mondtunk: Békéscsabán, Szekszárdon fölépítettek egy közép- vagy általános iskolát, és úgy szereztek tanítóképzőt, tanárképzőt, hogy átadták ezeket az épületeket. Ahelyett, hogy a tradícióval, névvel, szellemi feltételekkel rendelkező, régi egyetemek, főiskolák kaptak volna központi támogatást.

— Vagyis nincs a városnak plusz pénze arra, hogy legalább számításba vehesse: Szeged felsőoktatási központ, iskolaváros és ez gazdasági kötelezettségeket is jelent. Elsősorban az infrastruktúrára gondolok: a diákoknak lakni kell, enni kell, könyvet, ruhát, miegyebet kell vásárolni.

MÜLLERNÉ: Mindez rossz költségvetési szisztéma és rossz oktatáspolitikai következménye. Mivel Magyarországon a nemzeti jövedelem elosztásakor annak csak egy kis része jut az oktatásra, kultúrára, egészségügyre, s minden megye csak annyit kap, amennyi a saját intézményrendszerének fenntartásához épphogy elegendő — akár hogy szeretnénk, az ágazati minisztériumok által fenntartott felsőoktatási intézményeknek nem tudunk anyagi segítséget adni. Kis pénzek azért mindig

csordogálnak mindkét szegedi egyetemre tőlünk, ami a szándékot azért jelzi: mi magunkénak érezzük ezeket az intézményeket.

— Mik ezek a kis pénzek?

CSÁKÁNY B.: Például az egyetemi sportra, a város értékét is jelentő füvészkertre, az egyetem környékének a rendezésére az utóbbi években rendszeresen nyújtott támogatást a városi tanács. Én még egy dolgot szeretnék elmondani: valószínűleg nem különösebben sikkes most Papp Gyulát emlegetni, tudniillik régi szocialista beidegződés, hogy amikor valaki valamiben hibásnak bizonyul, akkor az eltűnik a történelemből — azonban azt szeretném megemlíteni, hogy az utóbbi 6–8 évben az egyetem vezetői rendszeresen felkeresték a városi tanácselnököket — egy hosszú listával. A gondjainkon valamilyen módon, itt-ott anyagilag is, másutt szervezéssel vagy más, rendelkezésére álló eszközökkel a város segített. Az is egy egészen újszerű dolog volt, hogy a tanácselnök eljött az egyetemre és az egyetemi tanácsal beszélt meg a rendes évi eszmecsere keretében a problémákat. Nagyon szépen is fogalmazott, amikor azt mondta, hogy az egyetem a város ablaka, amelyen át a nagyvilágra kitekinthet. Ez majdhogynem szállóigévé is vált, hiszen kétségtelen, hogy mi, egyetemi emberek szeretjük, ha a város így gondolkodik rólunk. Azt is szeretjük persze, ha az egyetem a városnak ablaka, amelyen át fény szűrődik be a városba. De hát tulajdonképpen ez is megtörtént most, hiszen az egyetemnek szerepe volt abban, hogy itt megyei pártértekezletet tartanak.

KATONA P.: Ha szabad tiszteletlenül közbeszólnom: a társadalmi környezetem sem kételkedik a tanácsi erőforrások szűkösségében; de már régóta vágyakozva nézzük Újszegeden azt a tanácsi oktatási központot, amely nem kevés pénzért épült fel... És kerülve az indulatokat és az érzelmeket — mert a Komócsin téri partház ügye, a

A téma oly tág: legegyszerűbb gazdasági-gazdálkodási, aztán szellemi-társadalompolitikai, meg — ezek által meghatározott — hangulati fertályra osztani a kötődéseket, egymásra hatások teljességét. Lássuk, mit mondanak a kerékasztalhoz meghívottak: dr. Csákány Béla professzor, a JATE rektora, dr. Katona Péter Zoltán, a JATE szociológiai tanszékének adjunktusa, dr. Müller Józsefné, Szeged tanácselnök-helyettese, Szemők Árpád, a JATE ötödéves matematikus hallgatója, dr. Telegdy Gyula professzor, a SZOTE orvostudományi kar dékánja. A Szegedet Sulyok Erzsébet képviselte.

felújításra szánt összegek sajátos átcsoportosítása gondolom még mindig nem kellően tisztázott — azért úgy érzem, hogy még ebben a borzalmasan ínséges világban is, még itt, Szegeden is vannak pénzek. És föltehetően egy nagyobb társadalmi ellenőrzés, okosabb egyeztetés, kooperáció lehetővé tenné, hogy egy ilyen impozáns tanácsi épület Szeged felsőoktatási intézményei is használhatnának. Én a megyei KISZ küldöttgyűlésén voltam ott utoljára, két éve; mi akkor úgy éreztük, mint ha kunyhóból palotába léptünk volna. És nem tudom, a kihasználtsága vajon arányban van-e az árával!?

MÜLLERNÉ: Mi is ilyen kacsingató szemmel nézünk arra a házra, de még inkább egy másikra, a párt oktatási igazgatóságának épületére, ami átmenetileg középiskolai funkciót tölthetne be. De hát egyik sem a miénk. Igaz, az embereket nem érdekli, megyei vagy városi, csak azt tudják, hogy tanácsi intézmény, és megkérdezik, miért nem segít a valós gondok megoldásában. Ami a miénk, az ifjúsági ház, vagy könyvtár... Ezeket azért is építettük, hogy helye legyen bennük az ifjúságnak, mindazoknak, akiknek szükségük van ezekre az intézményekre. És fölépült az új gimnázium, ahol a különféle művelődési lehetőségeket is megtalálják a diákok. Amikor csak tehetjük, tekintetbe vesszük, hogy több ezer diák él a városban. Nagyobb intézményeket építünk, mint amekkorára a diákság nélküli városban szükség lenne.

TELEGDY GY.: Mi a várossal az egészségügyön keresztül állandó kapcsolatban vagyunk. Ez nem oktatási kapcsolat, de kihat a mi oktatásunkra is, hiszen oktatásunknak a tárgya: a beteg. Szeged speciálisan rossz helyzetben van, mivel nincs megyei kórház. Ebből következik, hogy nekünk el kell látni megyei kórházi funkciót is. Ez azt jelenti, hogy az az ideális helyzet, ami az oktatásban kívánatos lenne — nevezetesen, hogy a betegágyaink fele a rutin betegellátást szolgáltassa, s körül-

A kerékasztal-b-

belül a fele le
célos, tehát o
gyűjtő, ami a
tetlen — ez s
sik sajátos pr
tem eredetile
létszámra léte
tunk, hogy d
ban, középis
létszámunk r
zetben vagy
lépni és még
nek. Minden
egy elméleti
múlt 20 vagy
szempontból
Csak egy pé
oktatás bővít
ros segítőkés
ma. Hiszen
dult a fogász
valamennyi t
fesszor van,
fogászat épít
dani — ha
egyre kevese
rült volna, m
be kerülne. A
lamikor meg
hatalatlan távl
terem: van k
megjön a ro
szűnik mind
pedig elvárj
életmódra n
nács jószár
sem kételke
adni, és ma
tornás tápl
minisztérium
bélyegét az
gész oktatá
ról a problé
főlszabadul
akkor mi is s
rományosol
tünk milder
A jelenlegi
reménnyel l

A kerekasztal-beszélgetés résztvevői: dr. Telegdy Gyula, dr. Katona Péter Zoltán, Sulyok Erzsébet, Szemők Árpád, dr. Müller Józsefné és dr. Csákány Béla

belül a fele lenne az úgynevezett tan-
célós, tehát olyan beteganyagot össze-
gyűjtő, ami az oktatásban nélkülözhe-
tetlen — ez sajnos nincsen meg. A má-
sik sajátos probléma az, hogy az egye-
tem eredetileg kb. félekkora hallgatói
létszámra létesült. Pillanatnyilag ott tar-
tunk, hogy diákokthozban, lépcsőház-
ban, középiskolában oktatunk, mert a
létszámunk megduplázódott. Patthely-
zetben vagyunk. Nem tudunk tovább-
lépni és még csak kilátásaink sincse-
nek. Minden más egyetemnek sikerült
egy elméleti tömböt fölépítenie az el-
múlt 20 vagy 30 évben; Szeged ilyen
szempontból teljesen elhanyagolt.
Csak egy példát mondom: a fogászati
oktatás bővítésének tervezésekor a vá-
ros segítőkészségével nem volt problé-
ma. Hiszen ez itt tradíció is, innen in-
dult a fogászat oktatása, az országban
valamennyi tanszéken legalább 3 pro-
fesszor van, aki itt kezdte a pályáját. A
fogászat építését meg lehetett volna ol-
dani — ha pénz van. A remény már
egyre kevesebb. Akkor 100 millióba ke-
rült volna, ma már nem tudom, mennyi-
be kerülne. Az elméleti tömb, amire va-
lamikor megvolt a pénz, szintén belát-
hatatlan távlatokba csúszott át. Torna-
terem: van kb. 2 ezer hallgató, s ahogy
megjön a rossz idő, gyakorlatilag meg-
szűnik minden mozgási lehetőségük,
pedig elvárjuk tőlük, hogy egészséges
életmódra neveljenek mindenkit. A ta-
nács jószándékában azt hiszem, so-
sem kételkedtünk, de ha pénzt nem tud
adni, és maradunk teljesen az egycsa-
tornás táplálásnál, az egészségügyi
minisztériumra szorulunk, ez rányomja
bélyegét az egészségügyre is, az e-
gész oktatásra is. Azért jó, hogy ezek-
ről a problémákról beszélünk: ha netán
főlszabadulnak a városban helyiségek,
akkor mi is szeretnénk föliratkozni a vá-
rományosok listájára, mert a helyze-
tünk mindenképpen változtatást kíván.
A jelenlegi gazdasági helyzet nem sok
reménnyel kecsegtet, még akkor sem,

ha beindul az új klinika. Ennek 400 kö-
rűli ágy száma sem jelent tulajdonkép-
pen ágybővülést, csak az oktatás fel-
tételi javulnak, amennyiben egy na-
gyobb befogadóképességű tanterem
már valóban egyetemi szintet jelent.

— **Békéscsabán azért létesülhetett
tanítóképző, mert ott a megye azt
mondta a minisztériumnak, hogy
biztosítja a tárgyi feltételeket. Hogy
van ez? Más megyékben megy, itt
nem megy?**

MÜLLERNÉ: Mi fél Magyarországnak
képezzük a szakközépiskolásokat és a
rengeteg gimnazistát, mert egyetem itt
van. És egy fillért nem kapunk máshon-
nan! Ugyanannyi pénzt kapunk, mint
Kecskemét, vagy bármelyik város, ahol
nem tanul ennyi diák. Egy csomó más
megyének a gyerekeit oktatjuk, s a mi
fejünk fő, hogy mit csináljunk a sok kö-
zépiskolással. A többi megyében nem
idegesek, mert úgyis tudják, hogy a
gyerekeik idejönnek az erdészetre,
meg a többi középiskolába. Ha lega-
lább a kollégiumot fölépítené a minisz-
térium, vagy az árát összeadnák a
szomszéd megyék!

— **Ezeket a problémákat a város ve-
zetői hosszú évek óta minden lehet-
séges alkalommal elmondják az ille-
tékes minisztériumi és más vezetők-
nek — és soha nem történik semmi.
Talán valami más beszédmódról ke-
lene áttérni?**

MÜLLERNÉ: Valóban nem történik
semmi, kibic a kormány. A kecskeméti
példát szokás emlegetni, hogy az a vá-
ros milyen szépen fejlődik. De Bács
megye pénze éveken keresztül mind
Kecskemétre folyt. Nagy veszekedés
lett miatta, mert Baja meg a többi város
egyáltalán nem fejlődött. Tessék nekem
megmondani, hogy Csongrád megye
pénze mikor folyt Szegedre? Itt pont
fordítva van.

CSÁKÁNY B.:

A tanácsi székház megépült Szegeden.

MÜLLERNÉ: Igen, azt megépítették,

és idejött a többi megyei intézmény is
— a meglévő szegedi közintézmények-
be. A megye nem investált ide. De
Szegednek nincs joga építeni egy kór-
házi pavilont, mert ezt a jogot elvette a
megye. A 600 milliós egészségügyi be-
ruházási összegből aránytalanul keve-
set kaptunk, nem tudtuk mentesíteni a
SZOTÉ-t. És tessék megnézni, hogy
közben Csongrád megye többi városá-
ban mi minden létesült. 300 millióért
diagnosztikai központ épült oda, ahol
ötvenezer lakos van; és mi a megye la-
kosságának több mint 50 százalékát
látjuk el a SZOTÉ-val.

SZEMŐK Á.: Ha logikusan végig-
visszük, hogy itt van egy nagyon nagy
város, „aránytalanul” nagyobb, mint a
megye többi része, akkor egy megyei
szervezet csak akkor tudja bizonyítani,
hogy egyáltalán létjogosult, ha decent-
rumokat hoz létre. Úgy látszik, a mi me-
gyénk ezért mindent el is követ. Egé-
szen konkrétan: a megyei KISZ-bizott-
ságon úgy kezelték a várost, hogy e-
gyenlő arányban osztották szét közöt-
tük a pénzt. A problémák, amelyek
Szegeden jelentkeznek, megyei szin-
ten nem mutatják magukat, nem nőnek
egy nagyságrenddel nagyobbra. Pedig
azok a következtetések, amelyeket
Szeged lakosságára levonnak, tulaj-
donképpen majdhogynem az egész
megyére levonhatók lennének; de hogy
a létjogosultságát bizonyítsa a megye,
ahhoz szükséges, hogy egyenlősdí
legyen a városok között. Ez eggyel több
indok, hogy a megyei irányítási rend-
szert meg kell változtatni.

CSÁKÁNY B.: Szemők Árpáddal per-
sze nem vetekedhetem, mert ő bajnoka
a megyék felszámolása ügyének, ám
kétségtelen: ha egy területnek termé-
szetes központja egy város, és ha a
városra még ráül egy másik szervezet,
amely magát a várost — melynek meg-
van a maga irányító apparátusa — is
irányítani kívánja, meg az egész terü-
letet is, akkor ez a rátelepített szerve-

zet csak két hibás döntés között választhat. Az egyik az, hogy favorizálja magát a várost. Ez a kecskeméti modell, amely esetben a város vidéke marad el; vagy pedig egyenlősít játszik, igyekszik az egyenlőtlen fejlődést megszüntetni. De az egyenlőtlen fejlődés megszüntetése — ezt sok történelmi példán látjuk — egyszerűen a fejlődés mozgatójának a megszüntetését is jelenti és nem visz eredményre. Szegeden az utóbbival állunk szemben. Magam is egyetértek azzal, hogy természetellenes, ami Csongrád megyében történik; amint a kínaiak mondják: a falu bekeríti a várost.

TELEGDY GY.: Az oktatás perspektíváját tekintve a lakásgondok is nyomasztóak. Minden évben a legértékesebb fiatalokat elveszít Szeged és az egyetem, mert ha nincsen családi háttér, kimegy a fiatal szakember vidékre, ahol azt tudják mondani neki: itt a lakás, becsületos fizetés, amiből családot tud alapítani, meg tud élni. Ez kulcskérdés az egyetem fejlődése szempontjából, mert azt a természetes szelekciót, amit kívánatos lenne támogatni, ilyen körülmények között nagyon nehéz.

KATONA P.: Még fiatalabb oktató koromban két évig voltam az egyetem oktatóinak-dolgozóinak a KISZ-titkára és nem egy esetben végeztünk helyszínelést, amikor fiatal oktatók feleséggel és gyerekekkel kértek elhelyezést a Herman kollégium házaspári emeletén. Amit nem azért csináltak, hogy a házaspár hallgatókkal kitoljanak, hanem mert nem volt lakásuk. Annak idején jó ötlet volt a KISZ-OTP garzon, ahol az én titkárságom alatt is évente az egyetemnek el tudtunk csípni 5–6 lakást abból a 80–100-ból. Ezek nem kvóták voltak, hanem lobbizás függvényei; azon múlt a dolog, hogy a város KISZ társadalmi bizottságában Szondy Ildikó, a mi beépített emberünk, mit tudott kihajtani. Ha van is ma még ez az akció, a lakásárak úgy megnöttek, hogy ilyenhez hozzájutni szinte lehetetlen. Felmerült bennem, hogy bár a város meg a megye vállalatai is feltehetően ezer sebből véreznek, azért a városi pártterkeztelen néhány vállalat 10 millió forint értékű felajánlást tett, ami azt szolgálja, hogy Szeged szellemi életének azokat a képviselőit, akik a városért nagyon sokat tesznek, valamilyen módon lehessen díjazni; nagyon megragadta a figyelmemet az is, hogy a győri kecskés-és ostyagyár vezérigazgatója félmillió forintnyi évi jutalmát szánta egy alapnak, a vállalat kisnyugdíjasainak; ha esetleg az ilyen, vagy más vállalati pénzek egy részét olyan lakásalapra lehetne fordítani, amivel jelentős segítséget lehetne adni a fiataloknak a lakásvásárláshoz — biztosítani lehetne, hogy az egyetemnek vagy a városnak fontos emberek ide kötődjenek. A vállalat a befizetéseinek egy részéről eldönthetné, hogy az állami nagykalapba akarja beledobni, amiből aztán mond-

juk vízierőmű épül, vagy Tengiz, vagy pártszékház — vagy itt maradna, helyben, és az érintett felsőoktatási intézményekben a legteljesebb nyilvánosság, demokrácia és szakmai szempontok bevonásával évente fél, vagy — legyünk merészek — egy tucat fiatal orvos, tanár, kutató lakásgondját enyhítené. Azt hiszem, ezek az emberek nagyon meghálálnák ennek a városnak.

MÜLLERNÉ: Talán érdemes lenne megküldenünk az egyetem fiataljainak azokat az adatokat, amik arról szólnak, hogy mi egy évben 50–80 millió forintot adunk, lakásvásárlási támogatást pályakezdőknek. Körülbelül 200 ezer forint vissza nem térítendő támogatást és 100 ezer forint kamatmentes kölcsönt.

TELEGDY GY.: Ezek a támogatások nem az egyetemen keresztül mennek, hanem a személyeknek szólnak. Az sem volna rossz, ilyen pécsi példát tudok, hogy az egyetem megkapná azt az éves összeget és azzal maga gazdálkodna. Meg lehetne mondani, hogy hús ember közül ki az a négy, akire nekem, az egyetemnek nagyon szükségem van. Nem biztos, hogy ugyanazok, akik a tanácson keresztül kapják meg a lakástámogatást.

— **Vajon azért is uralkodik az egyetemeken olyan hangulat, hogy nem sok közül van a városhoz, mert talán nem ismertek eléggé azok a törekvések, apróbb-nagyobb segítségük, amelyeket a város nyújt?**

CSÁKÁNY B.: Kétségtelen, hogy vannak olyan történelmi időszakok, amikor a városnak és az egyetemnek szoros a kapcsolata. Például amikor egy városban egyetem alakul. 1456-ban Greiswaldban olyan szoros volt a kapcsolat, hogy az akkori, ottani polgármester hozta létre az egyetemet, s elég természetes módon ő volt az első rektora. Szegeden 1921-ben és utána óriási volt a városi magisztrátusnak az áldozatkészsége, számos városi középületet bocsátott rendelkezésre, hogy Szeged végre — részint a trianoni béke „jóvoltából” is — egyetemhez jusson. Amikor valaminek a létesítéséről van szó, az mindig sokkal lelkesítőbb, mint amikor valaminek a fenntartásáról. Meggyőződés, hogy itt a város nem különösebben érdekelt abban, hogy az egyetemeket saját jóindulatán felül is támogassa. Mert ilyen a szisztémánk. A jóindulatot én látom, az érdekeltséget bizony nem látom. De majdnem hasonló a helyzet fordítva is. Vegyük például az egyetem által a gazdálkodó-kutató intézmények, szervezetek számára végzett kutatásokat. Az a szomorú valóság, hogy sem a város, sem a környék nem használja fel eléggé azt a lehetőséget, amit például az a körülmény nyújt, hogy az egyetemen fejlett jogtudományi és szociológiai kutatások folynak. Talán lesz ebben valami fordulat, hiszen dinamikusabbá válik az egyetem a megfelelő egységeknek a veze-

tése. Ahogy elnézem az utóbbi időben az országos és a helyi sajtót, úgy tűnik, hogy társadalompolitikai segítséget máris ad az egyetem a városnak. Ez a természetes állapot. Akárhogy is nézzük, az egyetemen komoly szellemi koncentráció van; úgy szoktuk ezt, szegediek, büszkén emlegetni, hogy az egy négyzetméterre eső szürkeálmány Csongrád megyében a legmagasabb Magyarországon — ha Budapestet nem számítjuk. Az a természetes, ha mind az irányításban, mind a termelésben — ami napjainkban a fizikai munkára akármennyire támaszkodó, de mégis alapjaiban szellemi, vagy legalább is szellemileg vezérelt folyamat —, de a kulturális életben, az irodalmi, művészeti életben egyaránt komoly szerepe kell hogy legyen az egyetemen. Ami a természettudományos kutatásokat illeti: a szegedi ipar és az intézmények legfeljebb 20 százalékát veszik igénybe az egyébként igénybe vett kutatói kapacitásának. Úgy értem ezt, hogy a természettudományi tanszékeink dolgoznak dunántúli, észak-magyarországi, budapesti, távol eső intézményeknek, de nagyon keveset dolgoznak szegedieknek. Persze ez a jelenség részben érthető. Szegeden nincs fejlett vegyipar, illetve volumenében nem összehasonlítható mondjuk az észak-magyarországgal és a dunántúllal. Egyetemünkön jól működő vegyszeti tanszékek vannak, ezek máshova dolgoznak. Hasonló a helyzet a geológusokkal. Talán a biológiai tanszékek vonatkozásában van határozott lehetőség arra, hogy segítsünk ezen. Ez is indította az egyetem vezetőit arra, hogy létrehozzuk a dél-alföldi innovációs parkot, amely persze igen lassan indul meg, hiszen itt nem profi vállalkozók, hanem tudományal foglalkozók próbálják Szeged körzetében értékesíteni tudásuk termékeit és hozzájárulni az itteni biotechnológiai ipar kifejlesztéséhez. Vannak tartozásaink. Ez kétirányú folyamat; természetesen nem arról van szó, hogy a város a hibás, amiért nem vonja be az egyetemi embereket a városban zajló folyamatokba. Az egyetemi emberek — hol konzervativizmus miatt, vagy egyszerűen elkedvetlenül a fogadókészség hiányától, hol a kezdeményezőkétség hiányában — sem építik eléggé ezeket a kapcsolatokat.

TELEGDY GY.: A jószándék önmagában kevés. A város és a megye betegneik egy része az egyetemre kerül, tehát — ha szabad ezt mondani — a kapcsolat élő és közvetlen. Felmerül a meglévő eszközök elosztása vagy újraelosztása. Szeged a városi kórházat támogatja közvetlenül, ugyanakkor a városi betegek egy részét mi látjuk el. Talán joggal vitakérdés lehet, hogy milyen arányban tud a város terheket átvállalni. Szeged abban is érdekelt, milyen szintű itt a képzés, hiszen mégiscsak mi látjuk el orvosokkal. Én már hallottam megjegyzéseket: mi az, hogy

egy ideérkező város lakást, futballista, nem mert azt minifutballista a heti. A profi got kap, kifizisztérium, t kást! — nem lakáshoz, hanem berekben, meciókat nevel ellátási, kuzhoz ide, a vá

MÜLLERNÉ elosztási ren sújtja, mint nyeket. Kár emelt fővel egymásra n szor elhallat és a város. Elkezdünk k mi lehet en hogy itt az szonyban se nacs és az a az országba el tudom kép ez nem vett kapcsolatain érní, hogy a miséget kép kal jár. Két jövedelem i szükség, ez temi hallgat városok, an központok.

KATONA P. tehetne a vá ták maguké menzahelyz rofális, még Telegdy pr SZOTE hel mondani. Sz összedől n Irinyi kollég Én voltam bálolnai kol teljes tudatá tések ott h között vetté mint az egy menzán, al tálcán... Az val lehet ka úton belüli hálnak az jogi kar me bizstró, am záló hely v még a tava 30–40 forin „Gödör” nev és a Somo haszon elv bizostítáni k sú, nem lux gadható vá hálózat létr galma gara

egy ideérkező orvosprofesszornak a város lakást ad! De amikor idejön egy futballista, nem kérdezik, hogy mit kap, mert azt mindenki belátja, hogy egy jó futballista a város hírnevét is öregbítheti. A professzor — bérlőkijelölési jogot kap, kifizeti az egészségügyi minisztérium, tehát nem ingyen kap lakást! — nem a városlakók rovására jut lakáshoz, mégsem az emül fel az emberekben, hogy kérem, idejön, generációkat nevel ki, iskolát teremt, új betegellátási, kutatási, oktatási irányzatot hoz ide, a város híret viszi a világba.

MÜLLERNÉ: A mai gazdálkodási-elosztási rendszer a várost ugyanúgy sújtja, mint a felsőoktatási intézményeket. Kár lenne, ha két szegény, de emelt fővel járó testvér összeveszne és egymásra mutogatna. Hozzánk sokszor elhallatszik, hogy az egyetemek és a város rossz kapcsolatban van. Elkezdtünk kutatni a munkatársaimmal, mi lehet ennek az oka. És kiderült, hogy itt az 50-es években beszélő viszonyban sem voltak egymással a tanács és az egyetemek vezetői. Ebben az országban sok minden megtörtént, el tudom képzelni, hogy ilyen is volt. De ez nem vethet árnyékot örök időkre a kapcsolatainkra. A célunk közös, el kell érni, hogy a kormány elismerje: itt értelmiséget képeznek, ami plusz kiadásokkal jár. Kétségtelen, hogy a nemzeti jövedelem másfajta felosztására van szükség, ezt joggal követelik az egyetemi hallgatók, oktatók, mi és azok a városok, amelyek hasonlóan oktatási központok.

KATONA P.: Azt hiszem, mégis többet tehetne a város is, hogy az egyetemisták magukénak érezzék. Ha a JATE menzahelyzetére azt mondom, katasztrofális, még enyhén fejeztem ki magam. Telegdy professzor úr bizonyára a SZOTE helyzetére is tud adalékokat mondani. Szóval tudjuk, hogy majdnem összedőlt már a Hősök kapujánál az Irinyi kollégium, ott voltak a menzák. Én voltam tanulmányi kiránduláson a bábolnai kombinátban és felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy a sertések ott higiénikusabb körülmények között vették magukhoz a táplálékot, mint az egyetemi oktatók és hallgatók a menzán, ahol csótányok futkostak a tálcán... Az üzleti élet liberalizálódásával lehet kapcsolatban, hogy a kiskörúton belüli szakaszról egyszerűen kihálnak az olcsó helyek. Megszűnt a jogi kar mellett a „Lófarának” becézett bisztró, amelynek egyik része alkoholisáló hely volt, de a másik részében még a tavaly tavaszi árák mellett is 30–40 forintból lehetett enni valamit. A „Gödör” nevű nagyon népszerű étterem és a Somogyi tejivó szintén bezárt. A haszon elvét sem kiiktatva valahogy biztosítani kellene egy szerény árfekvésű, nem luxus körülményeket, de elfogadható választékot kínáló étteremhálózat létrehozását, amelynek a forgalma garantált lenne, mert a hallgatók

A képen látható fénykép még a dombormű kényszerű helyén, a vármaradvány udvarán készült. Azóta megtisztítva, felújítva újabb ideiglenes helyre szállították, most a Fekete ház bejáró előcsarnokában látható. Legalább közszemlén. A Szegedi Városszépítő Egyesület évekkel ezelőtt kezdeményezte, hogy kerüljön vissza eredeti helyére, a József Attila Tudományegyetem kémiai intézetének Aradi vértanúk tere felé eső falára. Ahol ezt hiánya jelzi. Ez a bronz dombormű ugyanis az egyetemalapítók emléktáblája, annak a történelmi ténynek művészi dokumentálása, hogy 1921-ben a kolozsvári egyetemet Szegedre repatriálták. Egy pár ével ezelőtti Délmagyarországbeli közlés kapcsán vita alakult ki az emléktábla sorsáról, a rajta látható személyiségekről, elhelyezésének körülményeiről. Több dokumentum, segítő együttműködés eredményeként összeállt a kép.

Nem lehetett egyszerű dolog az egyetemalapításnak emléket állító mecénások dolga, hiszen, mint egy korabeli lap cikke írja: „Sokáig vitatkoztak az illetékesek afelett, hogy kik jöjjenek erre az emléktáblára, mert hiszen az Ismeretlen Adófizető szegedi polgártól kezdve nagyon sokan szereztek maguknak el nem évülő érdemeiket a nagy cél megvalósítása körül. Minthogy azonban az emléktábla korlátozott terjedelme, de az ezzel járó költségek nagysága is határt szabott a megörökítendő alakok számának: külön bizottság vitatta meg, hosszan és behatóan ezt a kérdést.” A városatyák ezt követően adtak megbízást Szentgyörgyi István szobrászművésznek, aki akkoriban jeles mesterrnek számított, több alkotása került a Nemzeti Emlékcsarnokba. A Szegedi Szemle 1931. május 31-i száma Elkészült az „Egyetem-alapítók” emléktáblája címmel beszámolt a Szegedre érkezés eseményéről, s bemutatta a domborművön szereplő személyeket: „Korb Flóris műépítész, a klinikák tervezője, Gaál Endre dr. ny. kultúr tanácsnok, Várhelyi József pápai prelátus, Glattfelder Gyula dr. csanádi püspök, Somogyi Szilveszter dr. polgármester, Klebelsberg Kunó gróf kultúrminiszter, Aigner Károly dr. főispán, néhai Tóth Károly dr. egyetemi tanár, végül Rerrich Béla építőművész, a tér tervezője.” Az írás szerzője sommás megállapításokat is tesz részben a mű esztétikai értékeiről, részint a választott személyek helyességéről. Íme: „Összesen tehát 9, valóban kiváló és hatalmas munkát teljesítő személyiség szerepel a táblán. A három baloldali és a négy jobboldali alakot profilban, állva, a közép felé tekintő arccal, a püspököt a csoport centrumában asztalnál ülve, míg a polgármestert az asztal mögött állva, szemben ábrázolva helyezte el a művész. A csoport elrendezése szép és harmonikus; az arcok élethűsége és kifejezése megkapó, kifogástalan, aminthogy a személyek kiválasztása sem történetesen volna igazságosabban. Senki sem vonhatja kétségbe, hogy az emléktáblán megörökített férfiak valóban megteremtői és felépítői a szegedi egyetemnek.”

Mint kiderült, az emléktáblának nem volt ünnepélyes leleplezési aktusa, melyet az Új Nemzedék így indokolt: „Leleplezési ünnepély nem lesz, mert a reliefen egy kivételével — néhai dr. Tóth Károly, volt egyetemi rektor — élő személyek vannak megörökítve.” Az emléktábla leszereléséről már nem ilyen pontosak az információik. Nem kell sok képzelőerő azonban ahhoz, mikor és hogyan száműzték raktárak mélyére. Szerencsére megvan, épen maradt, s hihetjük: fontos kordokumentum. A Délmagyarország cikkei, a Szegedi Városszépítő Egyesület próbálkozásai, a városi tanács és az egyetem akciói a visszaállítás érdekében eddig nem jártak sikerrel. Mai, demokratikusabb, a különféle érdekekre is figyelő közéletünkben ismét kötelességünk felvetni a dombormű visszaállításának fontosságát. Az egyetemalapítás történelmi tény, közel hetven éves története Szeged közéletének és az egész magyar társadalom változásainak. Az egyetem oktatóinak, tudós tanárainak és egymást követő hallgatói nemzedékeinek minden értékes mozzanata lendítő, tartást kölcsönző erő, legyen az innen kiérdemelt Nobel- vagy Kossuth díj, e város nevével jegyzett „iskola”, értékörző és értékteremtő tett.

Bízunk abban, az egyetemalapítók reliefe ez év nyarára visszakerül eredeti helyére.

T. L.

— és az oktatók többsége — nem tudnak elmenni a Hágiba ebédelni. Egyéb-ként közéleti fórum is egy kocsmá; a Gödör is az volt, vagy gondoljunk a Tiszavirág nevű egységre, ahol egyszintencionalista gondolatok szövődtek mindaddig, amíg boldog emlékezetű Suki Béla tanár úr élt. Ezek voltak azok a terepek, ahol nem hivatalosan, teljesen informálisan, mindenfajta politikai programtól és elhatározástól függetlenül igenis az egyetemi hallgatók és oktatók kapcsolatba kerültek a város lakosságával.

MÜLLERNÉ: Mi a rektori hivatalokkal jó kapcsolatokat tartunk, ami gond ott fölvetődik, mi igyekszünk segíteni, lehetőségeink szerint. De véletlenül sem fordul elő, hogy ha problémája támad egy ifjúsági csoportnak — eljutnának hozzánk. Nincs párbeszéd. Én tudom, hogy 40 év alatt úgy alakult, hogy a tanács — „fekete ház”; ezért próbálunk most a Deák Ferenc utcában január elsejétől megnyitni egy ifjúsági irodát, ahol albérleti, étkezési, elhelyezési, szociális, pszichológiai és minden olyan kérdéssel be lehet menni, amiben a fiatalok segítséget igényelnek. Nagyon szeretnénk, ha ezt a hallgatók úgy használnák, mint a többi városi fiatal, és az oktatók is.

KATONA P.: Azt hiszem, hogy az egyetemi hallgatók nem is úgy élik meg ezt a 4–6 évet, amit itt eltöltene, hogy ők szegediek, hanem inkább ahhoz az intézményhez kötődnek, ahol tanulnak. Ez egy sajátos helyzet, amit az érez, aki ebben benne van. A gyerekeknek az a kézenfekvő, ami az adott alma mater emlőin keresztül eljut hozzájuk. Eszükbe nem jut elmenni a tanácsba. Ha csinálnánk egy vizsgálatot — megkockáztatom most, hogy bizonyos ügyek miatt felkapták a tanácselnök nevét, most sem tudna a hallgatók többsége felelni egy kérdőívben arra: hogy hívják a tanácselnököt? Vagy: hogy hívják a városi ifjúsági és sportoszály vezetőjét? Fogalmuk sincs róla. Nyilván jó lesz a Deák Ferenc utcai intézmény, de nem vagyok benne biztos, hogy a hallgatók oda fognak menni. Egyszerűen ők az egyetemen keresztül élik meg ezt a várost, és a város áldásaiból mindig csak annyit éreznek, amennyi az egyetemi szűrőn keresztül eljut hozzájuk. Nem kétlem, ha egyszer egy csoport nekivágna, hogy valamilyen városi közművelődési intézménybe befészkelje magát, végül talán sikerülne neki. De nem jut eszükbe. Abból indulnak ki, hogy az egyetemre jöttek, és azon keresztül próbálnak hozzájutni, amire szükségük van. Tehát oda kellene vinni a helyükbe a kultúrát, a könyvesbolttól az étkezdéig mindent. A hallgatókat az nem érdekli, hogy ki az üzemeltető, meg ki osztozik a haszonon. Nem véletlenül vannak Amerikában meg Nyugat-Európában a Campusok, ahol az ABC-áruházról kezdve a

mozin, a színházon, a könyvtáron át minden egy helyen, az egyetem környékén van.

MÜLLERNÉ: Egyetemi polgárnak lenni szép dolog; de az egyetem vezetőinek megvan a felelőssége, hogy az igényeket legalább jelezzék. Mondják, hogy a JATE-klub szűk; nem mehetnénk át az ifjúsági házba? Ingyen tudjuk adni.

SZEMŐK Á.: Természetesen egy olyan üvegházról van szó, ami elszigetelt a hallgatókat a városlakóktól. A városiak sem bejáratosak az egyetemre. De az üvegfal nemcsak elszigetel, hanem meg is véd. Egy egyetemista általában szabadabb gondolkodású, nagyobb szájú ember, aki sok mindent megengedhet magának, hiszen nem kötődik a városhoz, megyéhez; ahová ő egyszintenciálisan kötődik, az egyetemet közvetlenül a minisztériumból pénzelik. Tehát, ha ne adj' isten, csúnyát mond például valamelyik helyi vezetőre, nem tudják egyszintenciálisan elvágni. Az ember úgy érzi, addig jó, amíg megmaradhatok az egyetem keretei között; mert ha valamilyen kooperációban vagyok a várossal-megyével, már megvan a támadási felület.

MÜLLERNÉ: Az egyetemi ifjúság mindig is a szabadabb szellemet képviselte, és elég baj lenne, ha nem így lenne. Mégis azt mondom, bizonyos igényeket rendszeresen a tudomásunkra kellene hozni. Például az Akadémiai Kiadó könyvesboltját egy év alatt megcsináltuk, azután, hogy az egyetem jelezte, kellene a környéken egy könyvesbolt. Tehát tudunk és akarunk segíteni. Legyen is burokból az egyetemi ifjúság, nem akarja ezt senki felhasítani, én is ebben az immunitásban nőtem fel. Mégis jó lenne, ha az apró igények eljutnának hozzánk. Nem igaz, hogy egy pályázatot nem tudunk közösen kiírni, és kiépíteni az infrastruktúrát az egyetemek környékén.

TELEGDY GY.: A hallgatók közvetlen városélménye: az infrastrukturális állapotok. Az én egyetemi éveim alatt is volt egy kiskocsmá, ahova sikeres vagy sikertelen vizsga után bemehetünk ünnepelni, és én maig ezt emlegetem föl, ha a diákéveim kerülnek szóba. De mit mondanak majd a maiak?

SZEMŐK Á.: Az egyetemisták jól fizető vendégei a városnak: diákéveik alatt szép summákat hagynak itt.

KATONA P.: Ha belegondolok, hogy egy lakástulajdonos, ha kiadja a lakását, két szobáért bezesebelhet akár havi 6 ezret, még többet is. Üzleti vállalkozásnak sem lenne rossz: egész egyszerűen a tanács játszana egy szocialista háziurat. A törvényességi garanciák meglennének, a lakó felelős lenne, hogy' adja át azt a lakást. Még az albérleti piac árait is le lehetne törni. 80–150 lakás épülhetne egy tömbben, s ha a mostani albérleti uzsorához

képest csak 20–30 százalékkal olcsóbban adnák, akkor is kifizetődne. Üzlet lenne, kölcsönös érdekeltségben alapuló, és közérzetjavító tényező.

MÜLLERNÉ: A január elsején nyíló iroda ezzel is foglalkozna. De mi nem építhetünk, csak az OTP. Tragikus, hogy egy ekkora városban egy évben néhány 10 tanácsi bérlakás épülhet, de ez így van.

— **Végül is: a város szereti az egyetemeket, de tehetetlen?**

MÜLLERNÉ: Remélem, megváltoznak a gazdasági feltételeink. És a városiakhoz hozzászámíthatjuk az itt élő diákokat, és nem 187, hanem 200–220 emberre kapjuk a pénzünket.

— **Vállalná a tanács, hogy csináljunk Campust? Mert az nekünk üzlet is! És zárjuk be azt a teljesen üres intézményünket, ami nekünk nem üzlet.**

MÜLLERNÉ: Igen. Ha a JATE szorong a saját klubjában, szívesen odaadjuk használatra az ifjúsági házunkat. Tessék kérni tőlünk, január 1-től átadjuk. A fenntartásra megvan a pénzünk, csináljanak olyan programot, amire odamegy a város ifjúsága.

KATONA P.: Ez azért is jó lenne, mert az egy konkrét dolog lenne, ha azt mondhatnánk, hogy az ifjúsági házban az egyetemisták rendeznek programokat, maguknak és a középiskolásoknak. Az ugyanis, hogy most a KISZ csinál ott valamit, elég megfoghatatlan dolog: kit képvisel ma a KISZ? Azt sem tartom elképzelhetetlennek, hogy meg alakul egyszer az Ifjúság Szegedi Tanácsa, ahova a legkülönbözőbb ifjúsági csoportok tartoznak, és elképzelhető, hogy egy ilyen intézményt a tagszervezetek képviselőiből álló társadalmi tanács irányítana és koordinálná a működését. Ez a népfrontos jellegű megoldás talán jobb lenne, mint hogy a JATE maga gardírozzon ilyen nagy intézményt.

MÜLLERNÉ: Ennek semmi akadálya. Ebben az évben nyilvánvalóvá vált, a KISZ már nem képviseli a szegedi ifjúságot; a tanácsnak pedig valamennyi Szegeden élő ifjúsági csoport érdekeit szem előtt tartva kellene működtetni intézményeit. Tudom, mindennek a pénz az alapja, azt is tudom, hogy most nincs elég, de az nem igaz, hogy semmire sincs pénz. Legalább beszéljük meg közösen, mit tehetnénk, és én remélem, hogy valamit tényleg tudunk is tenni.

KATONA P.: Tökéletesen egyetérték: ismétlem, még ebben a világban is vannak pénzek, és azt hiszem, nagyon gyorsan meg kellene közösen állapodni, hogyan lehet ezeket fölhasználni. Mert különben — rektor úr hasonlatát tovább fűzve — az egyetem maximum a vakablak szerepét tudja betölteni a városban és az országban, és a vakablak se kifelé nem sugároz fényt, se befelé nem jön azon keresztül semmi.

Szeptember roly tanácsra meglepetésrősen, nyíltan től kérte: vég demondákna gazak. Am, tében is me lakásvétel et a megfelelő Papp Gyula résnek ...an sai bizalmá rezte, szava ben. A városi hangúlag sz a tanácselnő tanács ülésé Október 7 Nemzet októ Halász Mik delmes cikk Gyula tanác donáról... M olyan felvet is tartalmaz ezek mega vizsgálatát, elnök előzet kított a meq feltáró vizsg